

Včelařské noviny

Chov včelích matek v osiřelci (téma kurzu k chovu matek)

Pokud provádíme chov matek a to jakoukoli metodou, potřebujeme mít na oplozovacím stanovišti dostatek kvalitních trubců. Pokud ještě vybraná trubčí včelstva neprodukuje trubce, ta ostatní v chovu trubců omezíme, nemá smysl s chovem matek začínat. Trubčí včelstva si vybíráme na základě našich záznamů z několika minulých let a to taková, která vykazují stejné znaky jako vybraná včelstva

plemenná, tedy včelstva, ze kterých budeme vybírat plemenný materiál (larvičky) pro náš chov matek. Tato včelstva musí být jedna z nejsilnějších na naší včelnici, musí mít klidné sezení na plástech i při manipulaci, tedy nesmí být rozbíhává a bodavá, musí

mít dlouhodobě velmi dobré výnosy, musí to být včelstva s minimální rojivostí a především, musí být zdravá. Vybíráme především včelstva, která vykazují relativně nízké zamoření Kleštíkem včelím (*Varroa destructor*), při minimálním (pouze nařízeném) tlumení tohoto parazita. Nezapomeneme si

připravit dostatečné množství materiálu, jako jsou pomůcky na přelarvení, pokud nebudeme volit jinou metodu aplikace plemenného materiálu. Připravíme si mateří misky ať již z umělé hmoty nebo z vosku, klíčky pro dochov matečnicků, mateří mřížky, budeme-li matečnický dochovávat mimo chovné včelstvo a plemenáče či oplodňáčky, abychom umožnili matkám panušek splnit příkaz přírody, tedy oplodnění.

Než budeme přenášet larvičky z dělničích buněk do připravených mateřích buněk, zopakujeme si několik zásad. Aby výsledek byl v rámci možnosti optimální, abychom dosáhli maxima kvalitních matek. Zvláštní pozornost musíme věnovat stáří larviček. Za použití optiky vybíráme co nejménší **larvičky ve stáří 3/4 až maximálně 1 1/2 dne**. Starší, tedy větší larvičky se sice lépe přenáší, ale je to na úkor kvality matek. Když ponecháme matečnický v chovném včelstvu bez ochrany (klíček), může se stát, že se nám vylhne ze starší larvičky matka o den dříve a zlikviduje nám celou sérii ostatních matečnicků. Pak nezbyvá, než si otřít pot z čela a začít opět od počátku zakládat novou sérii spolu s přípravou jiného chovného včelstva. Protože vyhledat mladou neoplozenou pohyblivou matičku v tom množství včel je úkol hodný Sisyfa a jeho balvanu. Dále musíme zabezpečit velké **množství mladušek, včel kojiček**, které se nám postarají o

Autor článku Josef Křapka

výživu a tepelnou pohodu matečnicků. Při vývoji larvičky do stádia kukly musíme chovnému včelstvu **zajistit klid**, jak říkají staří praktici, **neukoukat k smrti**. Při chovu se nevyhneme manipulaci s matečnicí. Ty můžeme přemísťovat za určitých podmínek a dostatečné opatrnosti ve třech případech: Tedy, **1) ve stádiu stočené larvy, 2) ihned po zavíčkovaní vystavěného matečnicku a 3) v době zralosti matečnicků**. Opatrnost při manipulaci s matečnicí je na místě, protože poškození mladé matky vlivem nepříznivých podmínek nebývá na první pohled patrné, projeví se až ve výkonech matky přidané do včelstva.

Nyní je na čase si položit otázku, kterou z metod si vybereme k chovu. Jednou z nejstarších a nejspolehlivějších metod je **metoda osiřelce**. K tomu musíme vytvořit osiřelé včelstvo. To je takové **včelstvo, kterému jsme odebrali matku a také veškerý plod** na kterém by si včelstvo mohlo odchovat **z nouze** matku novou. Jak tedy budeme postupovat? Nejprve si připravíme předem vybrané chovné včelstvo následujícím způsobem:

1. Vyhledáme ve včelstvu matku, bude nejspíše na některém plodovém plástu klást vajíčka. Plást s matkou a včelami ze včelstva odebereme, přeložíme do rojáku či plemenáče, přidáme jeden plást s mednými a pylovými zásobami a jednu souš s vodou a utvoříme z této sestavy oddělek, který umístíme na cca 2 – 3 dny do temna a chladu a teprve poté jej můžeme vystavit na včelnici mimo letové dráhy ostatních včelstev.
2. Ostatní plodové plásty vyjmeme, včely ometeme zpět do úlu a tyto plásty rozdělíme do jiných včelstev. (Viz např. vyrovnávání síly včelstev).
3. Plodiště chovného včelstva vystrojíme dostatečným počtem plástů s mednými zásobami tak, aby ve středu tohoto prostoru zbylo místo na dva plásty s pylovými zásobami a mezi těmito ponecháme místo na rámeček (loučku) s chovnou sérií nalarvených mateřích buněk.
4. Takto vystrojený úl uzavřeme na cca 1 – 2 hodiny, aby si toto včelstvo uvědomilo svoji osiřelost.
5. Nyní máme tu 1 – 2 hodiny čas k přípravě

chovného materiálu (larviček) z vybraného plemenného včelstva. Přenos larviček (přelarvení) do mateřích buněk či proužkovat metoda nebo očkování anebo podřez plodového plástu, Hopkinsova metoda ...

6. Po době delší než 1 hod. od přípravy osiřelce k chovu vložíme tuto chovnou sérii do ponechané mezery v chovném včelstvu, která je již vyplněna množstvím včel toužících chovat matky.

Druhý až třetí den zkontrolujeme množství včelstvem přijatých mateřích buněk k chovu a můžeme začít s pokrmováním řídkým medem, medocukrovým těstem, či z nouze i roztokem cukru v koncentraci 1 : 1. Dále již postupujeme podle chovatelského kalendáře.

Jaké jsou výhody a nevýhody chovu včelích matek v osiřelci?

Nepotřebujeme žádné speciální zařízení, stačí nám pouze včelí úl s osazenstvem. Včelstvo po odchovu matečnicků můžeme rozpustit do vytvořených oddělků, do kterých přidáme zralé matečnický před vylíhnutím nebo mladé vylíhnuté matky (panušky). Smířit se musíme s tím, že jsme přišli o jedno produkční včelstvo a tím pádem i o medný výnos z tohoto včelstva. Avšak získali jsme patřičný počet oddělků, které při správné péči dorostou do včelstev schopných přezimování, tedy včelstev k dalšímu zužitkování dle potřeb našeho včelařského provozu.

*Pro Spolek Krušnohorských včelařů zpracoval
Josef Křapka*

Chov matek - Pohled k mistrům - Quvido Sklenar

Quvido Slenar nar.
15.6.1871 - zemřel 25.5.1953

Pravidelné hodnocení měsíčního tématu pohledem mistra v oboru. Pohlédneme na jeho názor:

Chcete vidět štěstím zářícího včelaře? Dejte mu na jaře nebo na podzim, když včelstvo osíří, novou matku. Chceš-li však

vidět dlouhý obličej tohoto včelaře, zvláště začátečníka, odmítni jeho prosbu. Často i známí chovatelé jsou nuceni odmítati žádosti o matky. Jest proto povinností každého jednotlivého včelaře i včelařských spolků, při každé příležitosti poukázati na naprostou nutnost chovu matek, na nutnost, aby i sebemenší včelín měl zásobní matky. Žádný včelín není tak malý, aby neměl prospěchu z chovu matek. Chov matek jest základem výnosného včelaření.

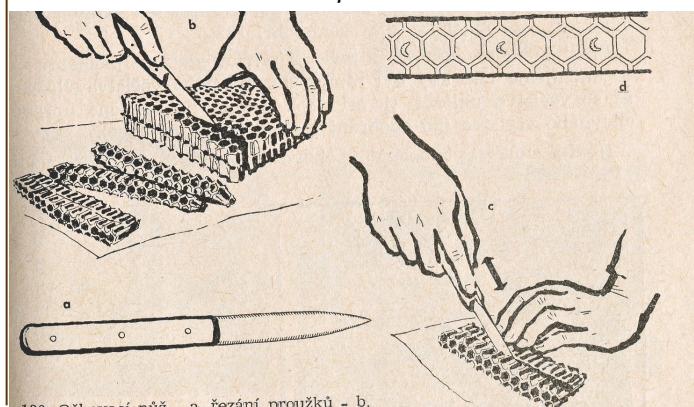
Umělý chov matek. Užívám tohoto výrazu, jelikož je ve včelařství vžitý, ačkoliv je celkem málo oprávněný. Bohužel chovatelé vytvářeli zvláštní zásady: Proč dělat něco jednoduše, když to jde složitě? A právě to odradilo mnohé od chovů. Jednoduchými prostředky dojít vytyčeného cíle, jest mistrovství.

Prvotní podmínkou umělého chovu matek jest prvotřídní chovné včelstvo. Jak si toto včelstvo opatříme? Ať jsou to dobré medařky, pře-

kypující silou a dobře zásobené, tedy jen ne žádná nedochůdčata. Zpozoruješ-li u takového dobrého včelstva s dobrou matkou čerstvě naražené matečníky, není nutné, aby byly zakladeny, jest včelstvo zralé k chovu. Odeber jim matku a po osmi dnech i všechny matečníky. Nyní jest výborně připraveno k chovu a můžeš mu bezstarostně zavěsit chovný rámeček. Získáš tím mnoho plnohodnotných matek.

Chovný materiál ber jen od nejlepší čeledi. Používám k odběru čerstvě vystavený a zakladenný rámeček. Jest to přirozený plást, vystavený z proužku mezistěny a má obyčejně tvar srdce. Chovná matička poklade jej velmi ráda. Jednodenní červíci z tohoto srdíčka jsou dobrým chovným materiálem. Uvedená metoda je jednoduchá a zaručuje úspěch. Zopakujme si: Chovným včelstvem může býti: Osířelé a k vyrojení zralé včelstvo, silně obsazený medník, ale bez plodových plástů, mateřské včelstvo jen se zavíčkovaným plodem, osířelé.

Dále nám klasik ještě vysvětluje důležitou součást chovu – chov trubců. Najdete zde také stať o značení matek a jeho významu. Na závěr je důležitá součást celé činnosti, umění přidat matku.

130. Ovíčkovací nůž - a, řezání proužků - b,

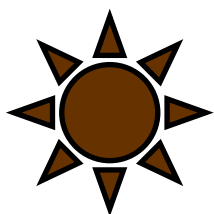
SPOLEK
KRUŠNOHORSKÝCH
VČELAŘŮ

Včelařské centrum
43511 LOM

www.skvapis.cz

Příhlášky odběru novin:

Telefon: 602434344
E-mail: apiscech@gmail.com

Problémy, která nás letos potkaly

Souhra přírodních jevů, podzimní včelí pastvy a po letech opravdové zimy způsobily chovům v našem regionu značné problémy. Začalo to loňského roku na podzim, kdy se objevila medovicová snůška po vylíhnutí zimních včel a pokračovala dost dlouho na to, aby způsobila problémy. Signály se objevovaly již v průběhu pozdního léta, ale hlavní úder přišel až v průběhu včelařského podzimu. K tomu se připojila následná dlouho trvající zima bez proletových dnů a malér byl tu. Horní nástavky byly plné melicitozního medu, včely bez možnosti proletů, silně upracované a dále není potřeba víc vysvětlovat. Při prvních jarních proletech jsme mohli už jen počítat ztráty. Včely byly doslova přilepené na zbytcích hustých medovicových zásobách. Ztráty u včelařů byly až 50% a mnozí byli zcela bez včel. To ale nestačilo. Jaro začalo brzy a prudce a do toho přišlo silné ochlazení, deště a dokonce sníh. Výsledek: přišli jsme o nejdůležitější snůšku – jarní. Aby toho nebylo málo, v okrese Most bylo na jaře vyhláše-no ochranné pásmo moru (nebo raději hniloby) včelího plodu. Znovu se potvrdila slova našeho přítele ing. Tibora Jókaye, že ve včelaření není nic jednoduchého a často nastane situace, na kterou nejsme připraveni a která může ohrozit celé naše chovy.

Přesto věřím, že postupně spolu s nezdolností včel, své chovy zase obnovíme a přivedeme na úroveň, která dělá včelaření tak pěkným.

Petr Táborský

FOTO MĚSÍCE:

